

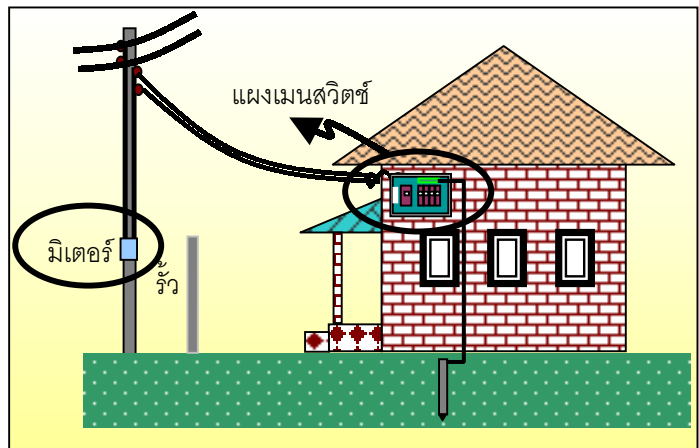
1. บริภัณฑ์ไฟฟ้า และ มาตรฐานที่ใช้ในการติดตั้ง

บริภัณฑ์ไฟฟ้า ที่ใช้ในการติดตั้งระบบไฟฟ้านั้น ต้องได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.) ฉบับล่าสุด หรือ มาตรฐานที่การไฟฟ้า ยอมรับ เพื่อให้การใช้ไฟฟ้ามีความปลอดภัย และ บริภัณฑ์ไฟฟ้ามีอายุใช้งานนาน

บริภัณฑ์ไฟฟ้า และ สายไฟฟ้าที่ติดตั้งสำหรับที่อยู่อาศัย หรือ อาคารขนาดเล็ก มีรายละเอียดดังนี้:

1.1 มิเตอร์ (เครื่องวัดหน่วยไฟฟ้า)

หมายถึง เครื่องวัดหน่วยพลังงานไฟฟ้าที่ผู้ใช้ไฟใช้ เพื่อนำมาคิดค่าไฟฟ้า มิเตอร์ที่นำไปใช้งานต้องได้มาตรฐานที่การไฟฟ้ากำหนด

รูปที่ 1-1 สายเมนเดินในอากาศ

1.2 แผงเมนสวิตช์ หรือ บริภัณฑ์ประธาน

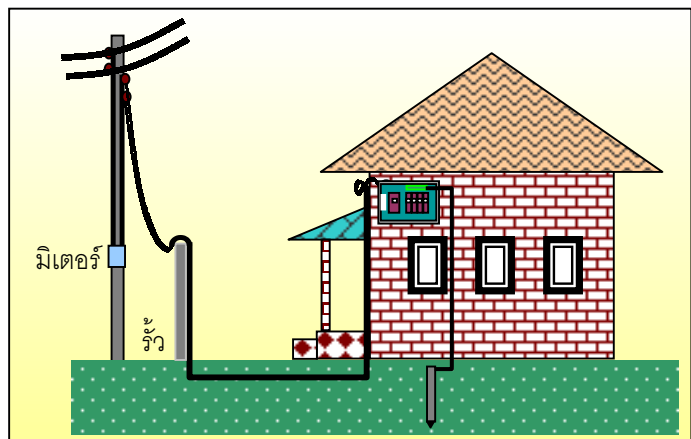
หมายถึง บริภัณฑ์ที่ซึ่งประกอบด้วย บัส เครื่องป้องกันกระแสเกิน พร้อม

ทั้งเครื่องปลดวงจร เช่น เซอร์กิตเบรกเกอร์ หรือ สวิตช์พร้อมฟิวส์ ติดตั้งที่จุดทางเข้าของตัวนำประธานไว้สำหรับควบคุมและตัดวงจร ทั้งหมดของระบบจ่ายไฟ

ข้อควรระวัง ขั้วต่อสายนิวทรัล ห้ามแตะกับกับกล่องที่เป็นโลหะของแผงเมนสวิตช์

1.3 สายเมน หรือ ตัวนำประธาน

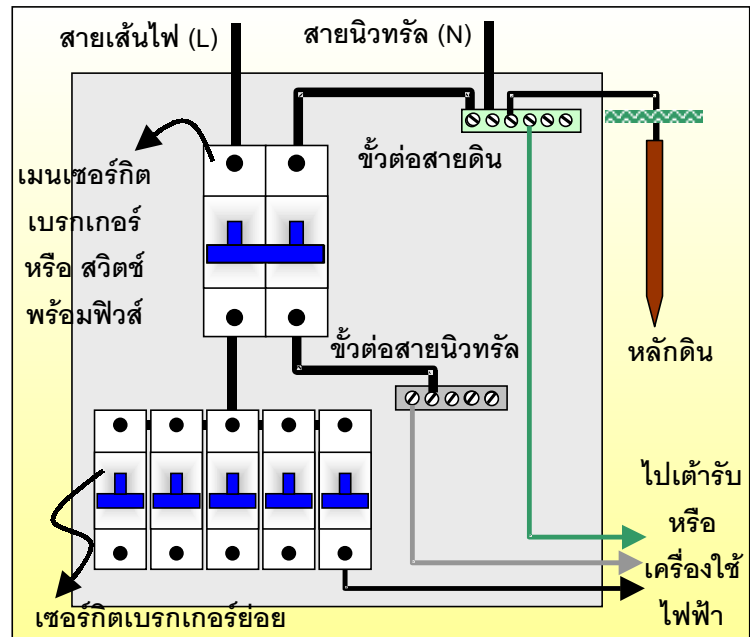
หมายถึง สายไฟฟ้าที่ต่ออยู่ระหว่าง มิเตอร์ ของการไฟฟ้า กับ แผงเมนสวิตช์ มี 2 แบบ คือ สายเมนเดินในอากาศ และ ฝังดิน

รูปที่ 1-2 สายเมนเดินในท่อฝังดิน

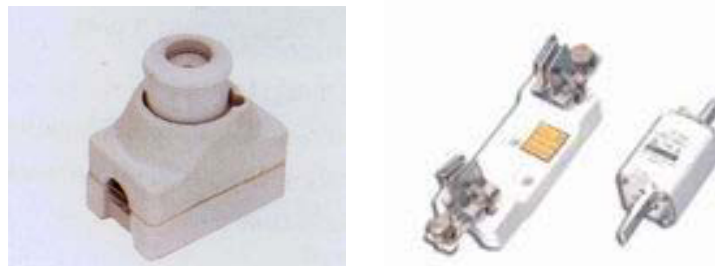
1.4 เซอร์กิตเบรกเกอร์

หมายถึง สวิตช์ที่ตัดวงจรได้โดยอัตโนมัติ เมื่อมีกระแสไหลเกินกว่าที่กำหนด เซอร์กิตเบรกเกอร์ที่ใช้งานต้องเป็นไปตาม **มาตรฐาน IEC 60898** และ ต้องสามารถตัดกระแสลัดวงจรได้ไม่ต่ำกว่า 10 kA สำหรับเมนเซอร์กิตเบรกเกอร์ ดังแสดงในรูปที่ 1-3

รูปที่ 1-3 แผงเมนสวิตช์ และ เซอร์กิตเบรกเกอร์

1.5 ฟิวส์ หมายถึง อุปกรณ์ป้องกันกระแสเกินซึ่งจะขาดเมื่อมีกระแสไหลเกินกว่าที่กำหนดฟิวส์ที่และ ต้องสามารถตัดกระแสลัดวงจรได้ไม่ต่ำกว่า 10 kA ดังแสดงในรูปที่ 1-4

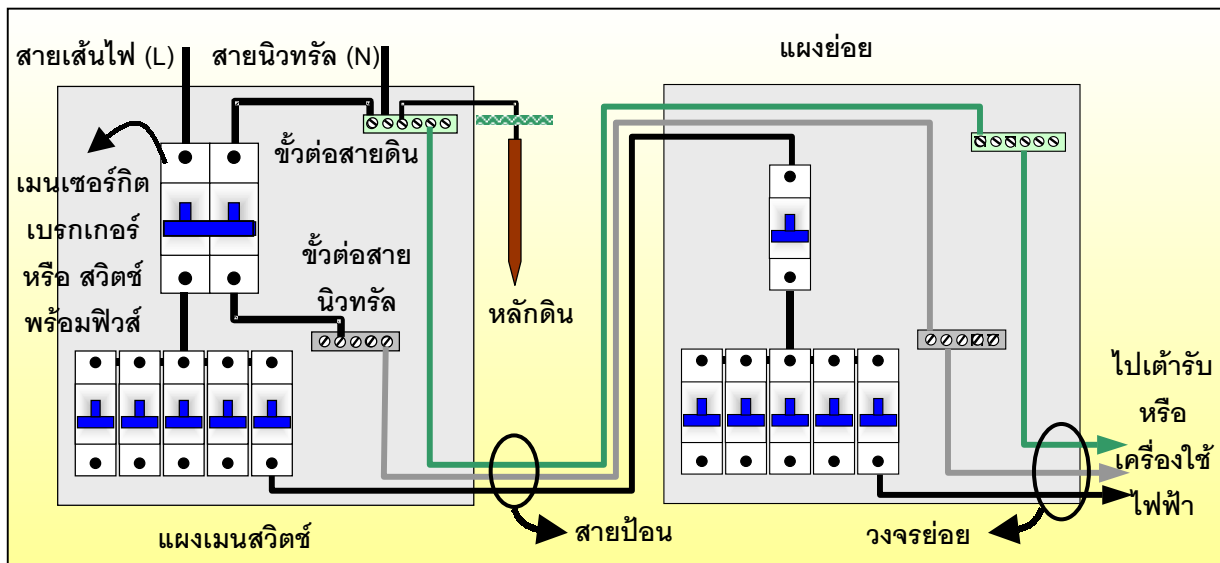

รูปที่ 1-4 ตัวอย่างของฟิวส์

1.7 สายป้อน หมายถึง สายไฟฟ้าที่ต่อระหว่างแผงเมนสวิตช์กับแผงย่อย

1.8 แผงย่อย หมายถึง แผงไฟฟ้าอื่นนอกเหนือจากแผงเมนสวิตช์

1.9 วงจรย่อย หมายถึง สายไฟฟ้าที่ต่อระหว่างอุปกรณ์ป้องกันกระแสเกินจุดสุดท้ายกับตัวรับหรือเครื่องใช้ไฟฟ้า

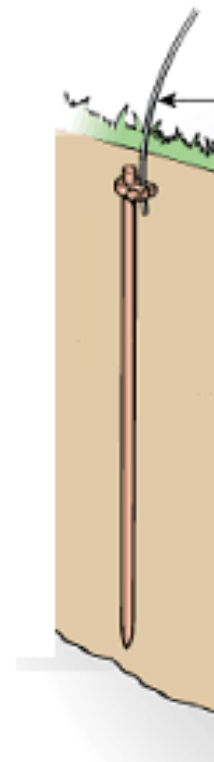

รูปที่ 1-5 แผงเมนสวิตช์ สายป้อน และ วงจรย่อย

1.10 หลักดิน หมายถึง แท่งเหล็กชุบหรือหุ้มด้วยทองแดง หรือ แท่งเหล็กชุบสังกะสี ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 5/8 นิ้ว (16 มม.) และ ยาว 2.40 เมตร ดังแสดงตัวอย่างหลักดินในรูปที่ 1-6 หรือ หลักดินแบบอื่นที่การไฟฟ้าฯ ยอมรับ

1.11 ท่อร้อยสายไฟฟ้า หมายถึง ท่อที่ผลิตให้ใช้สำหรับร้อยสายไฟฟ้า เพื่อป้องกันสายไฟฟ้าชำรุด

1.11 IP หมายถึง ระดับชั้นการป้องกันของสิ่งห่อหุ้มอุปกรณ์ไฟฟ้า เช่น IP54 หมายความว่าสิ่งห่อหุ้มอุปกรณ์ไฟฟ้า สามารถป้องกันฝุ่น และ ป้องกันน้ำเข้าได้ทุกทิศทาง (ดูตารางที่ 1-3)

รูปที่ 1-6 แท่งหลักดินชุบหรือหุ้มด้วยทองแดงหนาไม่น้อยกว่า 0.25 มม.

ตารางที่ 1-3

ความหมายตัวเลขกำกับระดับการป้องกันหลังสัญลักษณ์ IP

ตัวเลขตัวที่ 1		ตัวเลขตัวที่ 2	
ประเภทการป้องกันวัตถุจากภายนอก		ประเภทการป้องกันของเหลว	
เลข	ระดับการป้องกัน	เลข	ระดับการป้องกัน
0	ไม่มีการป้องกัน	0	ไม่มีการป้องกัน
1	ป้องกันวัตถุที่มีขนาดใหญ่กว่า 50 มิลลิเมตร เช่น สัมผัสด้วยมือ	1	ป้องกันหยดน้ำเฉพาะในแนวดิ่ง
2	ป้องกันวัตถุที่มีขนาดใหญ่กว่า 12 มิลลิเมตร เช่น นิ้วมือ	2	ป้องกันหยดน้ำและน้ำสาดทำมุมไม่เกิน 15 องศา กับแนวดิ่ง
3	ป้องกันวัตถุที่มีขนาดใหญ่กว่า 2.5 มิลลิเมตร เช่น เครื่องมือ เส้นลวด	3	ป้องกันหยดน้ำและน้ำสาดทำมุมไม่เกิน 60 องศา กับแนวดิ่ง
4	ป้องกันวัตถุที่มีขนาดใหญ่กว่า 1 มิลลิเมตร เช่น เครื่องมือเล็กๆ เส้นลวดเล็กๆ	4	ป้องกันน้ำสาดเข้าทุกทิศทาง
5	ป้องกันฝุ่น	5	ป้องกันน้ำฉีดเข้าทุกทิศทาง
6	ผนึกกันฝุ่น	6	ป้องกันน้ำฉีดอย่างแรงเข้าทุกทิศทาง
		7	ป้องกันน้ำท่วมชั่วคราว
		8	ป้องกันน้ำเมื่อใช้งานอยู่ใต้น้ำ

หมายเหตุ

IP ตามด้วยหมายเลข 1 หรือ 2 ตามประเภทการป้องกัน หากการป้องกันประเภทใดไม่ได้กำหนด อาจแสดงด้วย “_” หรือ “X” หรือ เว้นช่องว่างไว้ เช่น IPX1

2. สายไฟฟ้าและการเลือกใช้งาน

2.1 ทัวไป

สายไฟฟ้าตัวนำทองแดงหุ้มฉนวนพีวีซี ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน มอก. 11-2531 สายไฟฟ้าที่ใช้สำหรับที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่มีดังนี้:

สาย VAF หรือ สายตีคัลป์ คือ สายไฟฟ้าหุ้มฉนวนและมีเปลือกนอก มี 2 แบบ คือ สายแบน และ สายกลม ข้อกำหนดการใช้งานเป็นดังนี้:

- สายแบน ใช้เดินเกาะผนัง เพดาน เดินซ่อนในผนัง และ เดินในรางเดินสาย แต่ห้ามเดินร้อยท่อและ ห้ามฝังดินโดยตรง
- สายกลม ใช้เดินลอย เดินเกาะผนัง เพดาน เดินซ่อนในผนัง เดินร้อยท่อในอากาศ เดินร้อยท่อฝังดินได้แต่ต้องมีการป้องกันน้ำเข้า แต่ห้ามเดินฝังดินโดยตรง

สาย THW คือ สายไฟฟ้าหุ้มฉนวนชั้นเดียว ใช้เดินลอยยึดด้วยลูกถ้วย ในช่องเดินสายในสถานที่แห้ง เดินร้อยท่อฝังดินได้แต่ต้องป้องกันไม่ให้ น้ำเข้าภายในท่อ และป้องกันไม่ให้สายมีโอกาสแช่น้ำ แต่ห้ามฝังดินโดยตรง

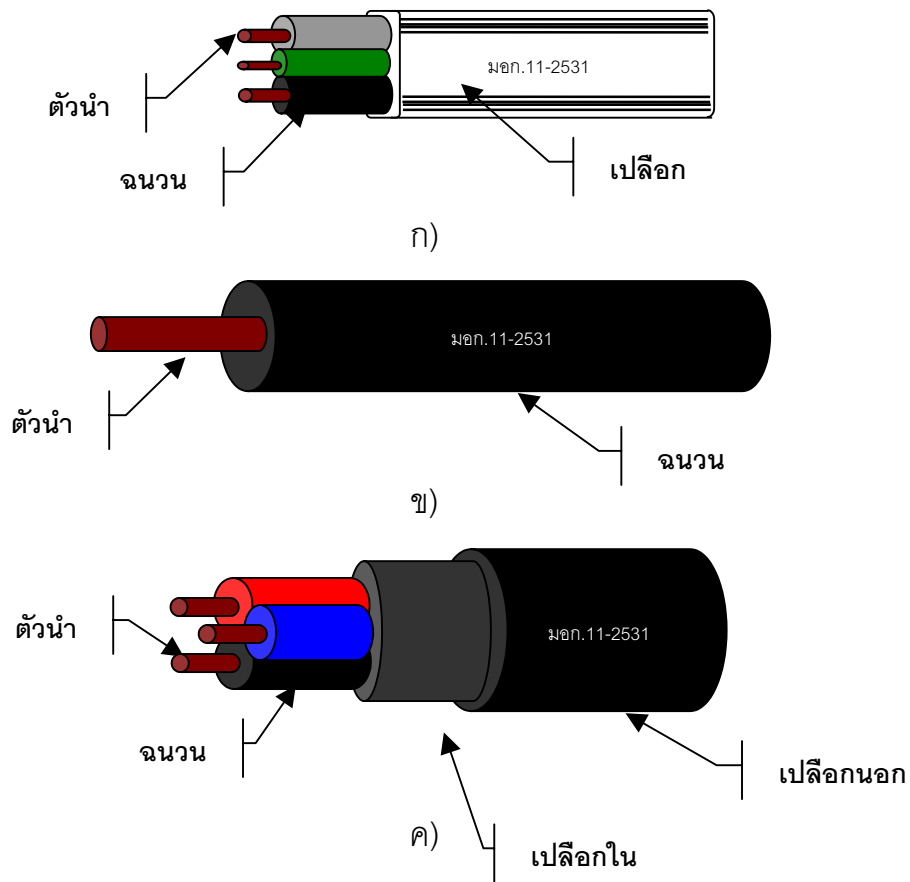
สาย NYY คือ สายไฟฟ้าหุ้มฉนวนและมีเปลือก 2 ชั้น ใช้เดินสายในงานทั่วไป เดินร้อยท่อฝังดิน และ ฝังดินโดยตรงได้

รายละเอียดของสายไฟฟ้าทั้ง 3 ชนิดแสดงในรูปที่ 2-1

การกำหนดสีของสายไฟฟ้าหุ้มฉนวนมีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้ช่างเดินสายไฟทราบวาสายใดเป็นสายเส้นไฟ (สายเฟส) สายนิวทรัล หรือ สายดิน ทำให้การต่อสายไม่ผิดพลาด นอกจากนี้ยังทำให้ตรวจสอบหรือบำรุงรักษาสายไฟฟ้ามีความปลอดภัย สีของสายไฟเป็นดังนี้:

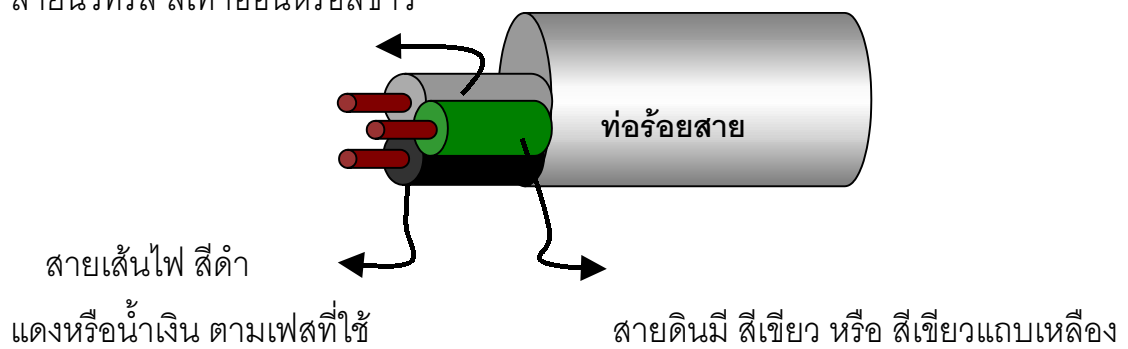
1. สายนิวทรัล(N) ฉนวนสายไฟให้เป็นสีเทาอ่อนหรือสีขาว
2. สายดิน(G) ฉนวนสายไฟให้เป็นสีเขียว หรือ สีเขียวแถบเหลือง
3. สายเส้นไฟ(L) ฉนวนสายไฟให้มีสีที่ต่างไปจากตัวนำนิวทรัล และ สายดินของเครื่อง

ใช้ไฟฟ้า ถ้าเป็นระบบ 3 เฟส ฉนวนสายไฟให้เป็นสีดำ แดง และน้ำเงิน สำหรับเฟส A, B และ C ตามลำดับ

รูปที่ 2-1 แสดงรายละเอียดของสายไฟฟ้าที่ใช้งานมาก ก) สาย VAF-G 2 แกน มีสายดิน ข) สาย THW แกนเดียว ค) สาย NYY 3 แกน

สายนิวทรัล สีเทาอ่อนหรือสีขาว

รูปที่ 2-2 แสดงสีของสายไฟ THW แบบหนึ่งเฟสมีสายดินในท่อร้อยสาย

2.2 การเลือกใช้งานสายไฟฟ้า

การเลือกใช้งานสายไฟฟ้า นั้นพิจารณาปัจจัยหลายอย่าง เพื่อให้การนำสายไฟฟ้าใช้งานเกิดความปลอดภัย ประหยัด และ ทำให้ระบบไฟฟ้ามีความเชื่อถือได้ ปัจจัยที่สำคัญที่ต้องพิจารณามีดังนี้:

2.2.1 แรงดันที่สายไฟฟ้าทนได้

ห้ามใช้สายไฟฟ้ากับระบบแรงดันที่เกินกว่าแรงดันของสายไฟฟ้าที่ระบุที่เปลือกหรือฉนวนของสายไฟฟ้า เช่น สายไฟฟ้า VAF แรงดัน 300 โวลต์ ห้ามใช้กับ ระบบ 3 เฟส ที่มีแรงดัน 380 โวลต์ ต้องใช้สายที่ทนแรงดันได้ 750 โวลต์ เช่น THW หรือ NYY

2.2.2 ขนาดกระแสของสายไฟฟ้า

ขนาดกระแสของสายไฟฟ้าขึ้นอยู่กับปัจจัยดังต่อไปนี้

- ก) **ชนิดและขนาดของตัวนำ** ตัวนำทองแดงนำไฟฟ้าได้ดีกว่าตัวนำอะลูมิเนียม ทำให้ขนาดกระแสของตัวนำทองแดงสูงกว่าตัวนำอะลูมิเนียมที่ขนาดเดียวกัน
  - ข) **ชนิดของฉนวน** ฉนวนพีวีซี ทนอุณหภูมิได้ 70 องศาเซลเซียส ฉนวนครอสส์ลิงโพลีเอทิลีน ทนอุณหภูมิได้ 90 องศาเซลเซียส ดังนั้น สายพีวีซีจึงมีขนาดกระแสน้อยกว่าสายครอสส์ลิงโพลีเอทิลีนที่ขนาดเดียวกัน
  - ค) **อุณหภูมิโดยรอบ** อุณหภูมิโดยรอบสูง จะทำให้ขนาดกระแสของสายไฟลดลง
  - ง) **การระบายความร้อน** สายไฟฟ้าที่เดินในอากาศระบายความร้อนได้ดีกว่าสายที่เดินร้อยท่อจึงมีขนาดกระแสไฟฟ้าสูงกว่าที่ขนาดเดียวกัน
- ขนาดกระแสของสายไฟฟ้าดูได้จากตารางที่ 2-1

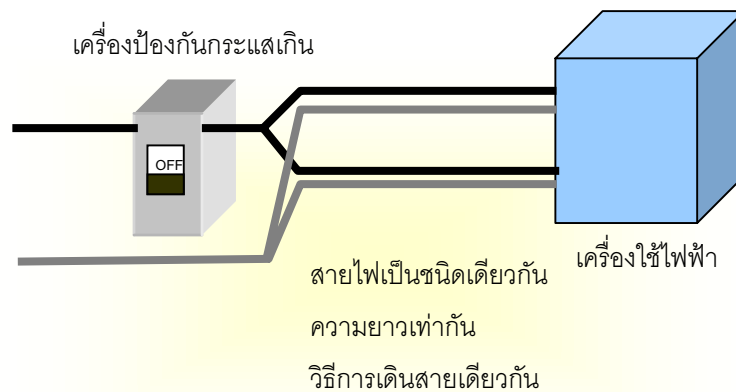
2.2.3 แรงดันตก ข้อแนะนำในการออกแบบไฟฟ้าแรงดันตกจากแผงเมนสวิตช์ไปยังโหลด ต้องไม่เกิน 5% โดยการไฟฟ้ามีข้อแนะนำในการกำหนดความยาวของสายเมนซึ่งขึ้นอยู่กับขนาดสายเมนดังแสดงในตารางที่ 2-2

ตารางที่ 2-2

ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดสายเมนและความยาวของสายเมนสูงสุด

ขนาดสายเมน (ตร.มม)	ความยาวสูงสุด (เมตร)	ระยะห่างระหว่างช่วงเสา (เมตร)
4	100	10-25
10	50	20-40
35	40	20-40

2.2.4 การเดินสายควบ ในกรณีที่ขนาดของสายไฟเส้นเดียวรับกระแสของโหลดไม่เพียงพอ จึงต้องใช้สายไฟมาเดินควบ แต่การเดินสายควบห้ามใช้สายไฟฟ้าที่มีขนาดเล็กกว่า 50 ตร.มม. และ สายไฟต้องเป็นสายชนิดเดียวกันและความยาวเท่ากัน รวมทั้งวิธีการเดินสายไฟต้องเหมือนกัน

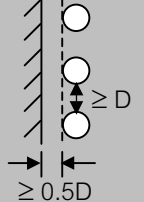
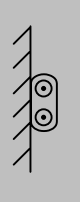

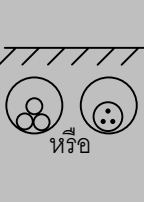

รูปที่ 2-3 การเดินสายควบ

ตารางที่ 2-1

ขนาดกระแสของสายไฟฟ้าทองแดงหุ้มฉนวนพีวีซี ตาม มอก. 11-2531 อุณหภูมิตัวนำ 70 องศาเซลเซียส
ขนาดแรงดัน 300 หรือ 750 โวลต์ อุณหภูมิโดยรอบ 40 องศาเซลเซียส (สำหรับวิธีการเดินสาย ก-ค)
และ 30 องศาเซลเซียส (สำหรับวิธีการเดินสาย ง และ จ)

ขนาดสาย (ตร.มม.)	ขนาดกระแส (แอมแปร์)						
	วิธีการเดินสาย (หมายเหตุ 2)						
			 หรือ		 หรือ		 หรือ
	ก	ข	ค	ง	จ	ฉ	ช
			ท่อ โลหะ	ท่อ อลูมิเนียม	ท่อ โลหะ	ท่อ อลูมิเนียม	
0.5	9	8	8	7	10	9	-
1	14	11	11	10	15	13	21
1.5	17	15	14	13	18	16	26
2.5	23	20	18	17	24	21	34
4	31	27	24	23	32	28	45
6	42	35	31	30	42	36	56
10	60	50	43	42	58	50	75
16	81	66	56	54	77	65	97
25	111	89	77	74	103	87	125
35	137	110	95	91	126	105	150
50	169	-	119	114	156	129	177
70	217	-	148	141	195	160	216
95	271	-	187	180	242	200	259
120	316	-	214	205	279	228	294
150	364	-	251	236	322	259	330
185	424	-	287	269	370	296	372
240	509	-	344	329	440	352	431
300	592	-	400	373	508	400	487
400	696	-	474	416	599	455	552
500	818	-	541	469	684	516	623

หมายเหตุ (ตารางที่ 2-2)

- 1) D = เส้นผ่านศูนย์กลางกลางของสายไฟฟ้า
- 2) ชนิดของตัวนำและรูปแบบการติดตั้งเป็นไปตามนี้

วิธีการเดินสาย	รูปแบบการติดตั้ง	ชนิดของตัวนำและรูปแบบการติดตั้ง
ก		สายแกนเดี่ยวหุ้มฉนวนเดินในอากาศ
ข		สายแบนหุ้มฉนวนมีเปลือกเดินเกาะผนัง
ค		สายแกนเดี่ยวหุ้มฉนวนไม่เกิน 3 เส้น หรือสายหุ้มฉนวนมีเปลือกไม่เกิน 3 แกน เดินในท่อในอากาศในท่อฝังในผนังปูนฉาบ หรือในท่อในฝ้าเพดาน
ง		สายแกนเดี่ยวหุ้มฉนวนไม่เกิน 3 เส้น หรือสายหุ้มฉนวนมีเปลือกไม่เกิน 3 แกน เดินในท่อฝังดิน
จ		สายแกนเดี่ยวหุ้มฉนวนมีเปลือกไม่เกิน 3 เส้น หรือสายหุ้มฉนวนมีเปลือกไม่เกิน 3 แกน ฝังดินโดยตรง

หมายเหตุ (ตารางที่ 2-2) (ต่อ)

- 3) อุณหภูมิโดยรอบที่แตกต่างจาก 40 องศาเซลเซียส (สำหรับวิธีการเดินสาย ก-ค) หรือ 30 องศาเซลเซียส (สำหรับวิธีการเดินสาย ง และ จ) ให้คูณค่าขนาดกระแสด้วยตัวคูณดังนี้

อุณหภูมิโดยรอบ (องศาเซลเซียส)	ตัวคูณ	
	วิธีเดินสาย ก-ค (หมายเหตุ 1)	วิธีเดินสาย ง และ จ (หมายเหตุ 1)
21-25	-	1.06
26-30	-	1
31-35	1.08	0.94
36-40	1	0.87
41-45	0.91	0.79
46-50	0.82	0.71
51-55	0.71	-
56-60	0.58	-

- 4) ในที่ซึ่งมีการเดินสายผสมระหว่างการเดินสายในอากาศหรือเกาะผนัง (วิธีการเดินสาย ก หรือ ข) และการเดินสายในท่อ (วิธีการเดินสาย ค) หากความยาวสายที่เดินในท่อไม่เกินครึ่งหนึ่งของความยาวสายทั้งหมดและสายที่เดินในท่อยาวไม่เกิน 6 เมตร อนุญาตให้ใช้ค่าขนาดกระแสตามวิธีการเดินสายในอากาศหรือเกาะผนังได้